



## **De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis**

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||  
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm  
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

**Surius, Laurentius**

**Coloniae Agrippinae, 1576-**

**VD16 S 10259**

XI.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

ratore, rege autem Gallorum Roberto. Sacrum autem corpus eius sub Sigero Abbate, qui quartus ab Ereboldo S. Bauonis coenobio praefuit, eleuatum est, & in ipsa eleuatione integrum repertum. Visti sunt in aere duo circuli instar coronarum, quorum alter in medio habebat crucis signum aureo fulgore conspicuum. Interfuere huic eleuationi rex Gallorum Philippus, Comes Balduinus cum proceribus suis & Adela coniuge, filioq; Balduino Hannoniae Comite, Balduinus quoque Nouiomensis & Lietbertus Cameracensis episcopi. Multis vero miraculis etiam post obitum suum claruit vir beatus, quae breuitatis causa praeterimus. Sub hac autem eleuatione antiquior ecclesia eius loci, quam S. Amandus episcopus in honorem S. Petri Apostolorum principis dedicauerat, ob vetustatem praecipuis locis a fundamento instaurata, denuo consecrata fuit in honorem Domini nostri & omnium sanctorum.

Corpus eius eleuatur, & integrum iuenitur, anno Christi 1067.

SANCTI ANTIPAE, PERGAMI ASIAE EPISCOPI MARTYRIUM, EX SIMEONE

*Metaphraste.*



Vm aduersus Christianos persecutionem excitasset Dominianus, qui Apostolorum tempore Romanum Imperium obtinuit, per orbem vniuersum ad omnes magistratus missa sunt literae, vt homines Christiani decretis Imperatoris parerent, & sine vlla excusatione stultam idolorum religionem colerent, eorumque templa omni honore venerentur. Tunc fidelis verum Deum confitentium multitudo patefacta est, & magna Martyrum, pro Christi Saluatoris fide vbiq; decertantium, virtus apparuit. Tunc & Ecclesiae fideique basis, & Christianae veritatis fundamentum, atque aeternae diuinitatis vnigeniti praeco Ioannes Apostolus praestantissimus in Patnum insulam relegatus est. Vbi dum magnum Christi Martyrum coetum ijs, quae de septem Ecclesijs scripsit, confirmaret, Antipas testis meus fidelis, inquit, qui occisus est apud vos, vbi satanas habitat. Ex ijs Apostoli verbis intelligi potest, quibus essent moribus praediti homines illi, qui Pergamum incolebant, vbi erat satanae domicilium. Ibi nec naturae lex seruabatur, nec vlla erant iudicia. Tantum sibi quisque iuris vindicabat, quantum viribus & robore valebat. Sibi que satis iusti videbantur, & fortes ac boni, qui Christianum aliquem detulissent.

11. April.

Iohannes Apostolus Apocalypsin scripsit.

Cum igitur Christianorum coetus magno in discrimine versaretur, Antipas vir strenuus & constans nihil turbabatur: sed tanquam in angeli naturam esset ex homine conuersus, fortiter resistebat, nec vlla prorsus in re formidabat, quinimmo saepius prodibat in publicum: & tortorum minas negligens, in medio ipsorum fulgebat: & pura syn-ceraque fidei splendore tenebricosos idololatriae errores discutiebat. Quamobrem omnes, qui putarentur dij, fugiebant, & ne vnus quidem eorum audebat in ea vrbe manere, in qua sanctus ipse commorabatur. In somnis igitur sacrificulis suis daemones apparebant, dicentes, se nec sacrificiorum esse participes, nec nidorem suscipere, propterea quod a Christianorum principe Antipa fugarentur. Qua re indignata multitudo, in Antipam impetum facit, eumque comprehendit, & in locum, vbi fieri sacrificia solebant, trahit. Et Praefectus sic eum alloquitur: Tunc es Antipas ille, qui nec ipse decretis Imperatorum obtemperas, & alios, ne obtemperent, adhortaris: & sacrificia, quae fieri a nobis solent, ita perturbas, vt deorum neminem pinguedine, aut nidore tui permittas? ex quo factum est, vt dij omnes recesserint: & periculum imminet, ne tueri ciuitatem amplius velint. Satis sit tibi ad hunc vsque diem Christianae susperditioni vacasse. Resipisce iam, & legibus nostris pare, vt dij, qui pulcherrimae huic vrbi praesunt, curare nos ac tueri queant. Quod si facere recusaris, & partium tuarum studio, deorum neglexeris religionem, ex Romanarum legum praescripto meritis supplicij afficeris. Respondit beatus Antipas: Vnum hoc scito, me Christianum esse, & impio Imperatoris decreto ab omni ratione alieno parere omnino nolle. Et quoniam quaestionibus tuis respondendum est, id faciam libenter. Si enim dij, quos adoratis, & quos totius orbis dominos asseritis, sic ab homine mortali fugari se dicunt, vt cum vestri detentores ac vindices esse debeant, opem vestram implorent, facile potestis errorem vestrum agnoscere.

Antipae constantia.

Daemones fugiunt cum.

Sustinetur vincit coram Praefecto.

Antipae egregie ostendit fallaciam deorum vanitatem.

agnoscere. Qui enim se ipsos vlcisci non possunt, & ab homine vno vinci se confitentur, quomodo gentem vniuersam in aliquo periculo constitutam, aut ciuitatem aliquā poterunt liberare? Hoc considerantes, debetis nunc saltem à pernicioso errore vestro discedere, & in Christum credere, qui descendit de cælis, vt hominum genus conseruet. Qui sanè Christus in fine seculorum venturus est iudex omnium, daturusq; singulis congruentia factis eorum vel præmia, vel supplicia.

Respondit Præfectus: Vos nouis à vobis inuentis legibus & institutis vultis obtinere, neglecta deorum religione, quam iam inde ab initio nobis à maioribus per manus traditā accepimus, à quibus & hæreditas ad nos peruenit. Idcirco enim nos illorū velligijs inhærentes, ab eis discedere tutum non arbitramur: cum vetera recentibus præstent: & quæ tēporis longitudine sunt confirmata, nouis sint laudabiliora. Quamobrēm ipse quoque mutare sententiam debes, nec cum hominem in viuēdi ratione sequi, qui paulo antè cognitus est, & præstigijs quibusdam vitam mortaliū perturbauit, præsertim cum in crucem suffixus sit sub Pontio Pilato præside. Imperatorum igitur decretis pare, vt nobiscum sine periculo vitam transigas: habebis enim nos omnibus in rebus proptios & amantes, vt filios: quandoquidem ætas id postulat tua, vt te perinde ac patrem diligamus. Ad hæc vir sanctus: Licet, inquit, innumerabilibus argumentis aures meas obruas, non tamen ero tam stultus & imprudens, vt cum iam ad extremam senectutem peruenerim, nec à morte procul abesse possim, sententiam mutem, & vite miserabilis ignominiosæque gratia, à confirmata fidei confessione discedam. Noli igitur mentem meam circunuenire, in rerum diuinarum assidua lectione versatam. Neque ab initio fuit vllus deorum vestrorum, nec quicquam ab illis vile ad vos vnquam profectū est. Sed ipsi turpibus & obscœnis hominibus, prauè viuēdi materiam afferentibus, & turpium voluptatum occasionem demonstrantibus vos addixisti. Quod si vetustissima quæquæ sunt obseruanda, cur non & Cain fratricidij inuentorem imitamini? Cur non eos vobis proponitis imitandos, qui cælum conscendere conati sunt: aut qui se cū proprijs sororibus commiscere non sunt veriti: vnde diluuium genus eorum deleuit, quia piam ac rectam viuēdi semitam ingredi neglexerunt? Quamobrēm si vos item istos propter antiquitatem & eorum flagitia imitari volueritis, non par aquam amplius, sed per ignem æternum, & vermem, qui nunquam dormit, consumemini, nisi resipueritis.

Deorū turpido.

Gen. 4.

Gen. 6.

Esa. 66.

Signo crucis se munit, dum in torquetur.

Reddit spiritum.

Reliquias eius magno studio colliguntur.

Hæc atque alia multa loquentem virum istum corripuit homines impij, & ad Dianæ templum trahunt, vbi erat statua bouis ænei, quem igne succenso multè antè inflammârunt. In hunc beatum martyrem coniecerunt. At ille cum se Christi signo muniuisset, dum eiusmodi cruciatu diu torqueretur, ad hunc modum precabatur: Deus, qui mysterium in arcanis bonorum thesauris reconditum nobis aperuisti, Domini nostrum Iesum Christum, per quē & arcana consilij tui patefecisti: gratias ago tibi pro vniuersis beneficijs tuis, qui nos in te sperantes seruas, & me hac hora dignum fecisti, vt ad eorum adscriberer numerum, qui pro nomine sancto tuo martyrium pertulerunt. Spiritum meum ab hac hodiē vita discedentem suscipe: & concede, vt apud te atque vniuersum filium tuum Dominum nostrum Iesum Christum gratiam inueniat: vt & qui postea futuri sunt benignitatis participes tuæ, nomen sanctum tuum collaudent in Christo, per quem honor habetur tibi in secula seculorum, Amen. Facto precandi fine, tanquàm graui somno captus, spiritum reddidit, & gloriosa Martyrij corona redimitus, in cælum euectus est.

Tunc viri quidam pij reliquias ipsius magno studio collectas, in hoc loco Pergami collocârunt, vbi nos congregati gratias agimus Deo pro ijs, quæ in nos benignè egit. Hunc enim martyrem nobis largitus est: qui tanta præstitit virtute, vt locus hic, vbi martyrium pertulit, in hodiernum vsque diem miraculis excellat: & magnæ in eo fiat curationes, quibus & Deus, qui præstat omnibus, & vnigenitus filius eius Dominus noster Iesus Christus cum sancto spiritu laudatur: & pia sanctorum in Christo Martyrum memoria celebratur, quæ animos nostros quadam voce quotidie incitat ad eum in sanctis ipsius imitandum: Cui gloria & imperium in secula seculorum Amen.

VITA ISAAC SERVI DEI, PER D. GREGORIVM PAPAM SCRIPTA LIBRO III.

Dialogor. cap. 14.

685



**P**rioribus Gothorum temporibus fuit iuxta Spoletanam urbem vir vitæ venerabilis, Isaac nomine, qui vsque ad extrema Gothorum tempora peruenit, quem nostrorum multi nouerunt, & maximè sacra virgo Gregoria, quæ nunc in hac Romana vrbe iuxta ecclesiam beatae Mariæ semper virginis habitat. Quæ dum adolescentiæ suæ tempore, constitutis iam nuptijs, in ecclesiam fugisset, & sanctimonialis vitæ conuersationem quæreret, ab eodem viro defensâ, atque ad eum, quem desiderabat, habitum Domino protegente perducta est. Quæ quia sponsum fugit in terra, habere sponsum meruit in cælo. Multa autem de eodem viro, narrante venerabili patre Eleuthero, agnoui, qui & hunc familiariter nouerat, & eius verbis vita fidem præbebat.

Hic itaque venerabilis Isaac ortus ex Italia non fuit, sed ea illius narro miracula, quæ conuersatus in Italia fecit. Cùm primum de Syriæ partibus ad Spoletanam urbem venisset, ingressus ecclesiam, a custodibus petijt, vt sibi quantum vellet licentia concederetur orandi, eumque horis secretioribus egredi non vrgerent. Qui mox ad orandum stetit, diemque totum peregit in oratione, cui sequentem continuauit & noctem. Secundo etiam die cum nocte subsequenti indefessus in precibus perstitit: diem quoque tertium in oratione coniunxit. Cùmque hoc vnus ex custodibus, superbiæ spiritu inflatus, cerneret, vnde proficere debuit, inde ad defectus damna peruenit. Nam hunc simulatorem dicere, & verbo rustico cœpit impostorem clamare, qui se tribus diebus & noctibus orare ante oculos hominum demonstraret. Qui protinus currens, virum Dei alapa percussit, vt, quasi religiosa vitæ simulator esset, de ecclesia cum contumelia exiret. Sed hunc repente vltor spiritus inuasit, & ad viri Dei vestigia strauit, ac per os illius clamare cœpit: Isaac me eijcit, Isaac me eijcit. Vir quippe peregrinus quo censeretur nomine, nesciebatur: sed eius nomen ille spiritus prodidit, qui se ab illo posse eijci clamauit. Mox autem super vexati corpus viri Dei incubuit: & malignus spiritus, qui eum inuaferat, abcessit. In tota vrbe tunc statim, quid in ecclesia factum fuisset, innotuit. Currere viri & foeminae nobiles atque ignobiles pariter cœperunt, certatimque eum in suis rapere domibus conabantur. Alij ad construendum monasterium prædia, alij pecunias, alij subsidia quæque poterant offerre viro Dei suppliciter volebant. Sed seruus omnipotentis Domini horum nihil accipiens, egressus urbem, non longè desertum locum reperit, ibique sibi humile habitaculum construxit. Ad quem dum multi pergunt, exemplo illius aeternæ vitæ accendi desiderio cœperunt, atque sub eius magisterio in omnipotentis se Domini seruitium dederunt. Cùmque eum crebrò discipuli humiliter admonerent, vt pro vsu monasterij possessiones, quæ offerebantur, acciperet, ille sollicitus suæ paupertatis custos, fortem sententiam tenebat, dicens: Monachus qui in terra possessiones quærat, monachus non est. Sic quippe metuebat paupertatis suæ securitatem perdere, sicut auari diuites solent perituras diuitias custodire.

Ibi itaque prophetiæ spiritu magnisque miraculis, cunctis longè lateque habitantibus vita eius inclaruit. Nam die quadam ad vesperum in horto monasterij fecit iactari ferramenta, quæ vsitato nos nomine vanges vocamus. Dixit itaque discipulis suis: Tot vanges in horto projicite, & citius redite. Nocte verò eadem, dum ex more cum fratribus ad exhibendas laudes Domino surrexisset, præcepit, dicens: Ire, & operarijs nostris pulmentum coquite, vt manè primo paratum sit. Facto autem manè, fecit deferri pulmentum, quod parari iusserat, atque hortum cum fratribus ingressus, quot vanges iactari præceperat, tot in ea laborantes operarios inuenit. Ingressi quippe fures fuerant, sed mutata mente per spiritum, apprehenderunt vanges, quas inuenerunt, & ab ea hora, qua ingressi sunt, quousque vir Domini ad eos veniret, cuncta horri illius spatia, quæ inculta fuerant, coluerunt. Quibus vir Domini mox vt ingressus est, ait: Gaudeate fratres, multum laborastis: iam quiescite. Quibus illicò alimenta, quæ detulerat, præbuit.

M m m

præbuit,

1r. Aprilis.

Gregoria fugit nuptias, & fit sanctimonialis

S. Isaac prolixæ preces.

Vide prætorum hominum seruum ad extruenda monasteria.

Summū studium paupertatis.

Nocturnæ laudes.

Fures depræhenso vi tractarunt.

præbuit, eosque post tanti laboris fatigationem refecit. Sufficenter autem refectis ait: Nolite malum facere: quoties de horro aliquid vultis, ad horti aditum venite, tranquillè petite, cum benedictione percipite, & à furti prauitate cessate. Quos statim collectis oleribus onustari fecit. Actumque est, ut qui ad hortum nocituri venerant, cum laboris sui præmio, & repleti ab eo, & innocui redirent.

Facinus im-  
probū pro-  
ditur.

Alio quoque tempore accesserunt ad eum peregrini quidam, misericordiam postulantes: scissis pannis obfisi, ita ut penè nudi viderentur. Cumque ab eo vestimenta peterent, eorum verba vir Domini tacitus audiuit: qui vnum ex discipulis suis proximis silenter vocauit, ei que præcepit, dicens: Vade, atque in illa sylua in loco tali cauam arborem require, & vestimenta, quæ in ea inuenieris, defer. Cumque discipulus abisset, arborem, sicut iussus fuerat, requisit: vestimèta reperit, & latenter detulit magistro. Quæ vir Dei suscipiens, peregrinis nudis atque perentibus ostendit & præbuit, dicens: Venite, quia nudi estis: ecce tollite, & vestite vos. Hæc illi intruentes, recognouerunt quæ posuerant: magnoque pudore consternati sunt: & qui fraudulenter vestimenta quærebant aliena, confusi receperunt sua.

Item aliud.

Alio quoque tempore quidam se eius orationibus commendans, sportas duas plenas alimentis, ei per puerum transmisit: quarum vnam idem puer surripuit: atque in itinere abscondit: vnam verò ad Dei hominem detulit, & petitionem illius, qui se ei per xenium commendauerat, enarrauit. Quam vir Domini benignè suscipiens, eundem puerum admonuit, dicens: Gratias agimus: sed vide sportam, quam in itinere posuisti, nè incautus tangere præsumas: quia in eam serpens ingressus est. Esto ergò sollicitus, nè si tollere incautus volueris, à serpente feriaris. Quibus verbis puer valde confusus, exultauit quidem, quòd euasit mortem: sed tristis ad modicum factus est: quia quanuis salubrem poenam euaserit, tamen pertulit verecundiam suam. Qui reuersus ad sportam, cautè ac sollicitè attēdit: sed eam iam, sicut vir Dei prædixerat, serpens tenebat.

Hic itaque cum virtute abstinentiæ, contemptu rerum transentium, prophetæ spiritu, orationis intentione esset incomparabiliter præditus, vnum erat, quod in eo reprehensibile esse videbatur: quia nonnunquam tanta ei lætitia inerat, ut illis tot virtutibus nisi sciretur esse plenus, nullo modo crederetur.

Petrus: Quæso te, quidnam hoc esse dicimus? Spontè sibi lætitiæ frena laxabat: an tot virtutibus pollens, aliquando ad præfens gaudium etiam renitens eius animus trahabatur?

Cur in sanctis viris interdum parua quædam vitia hæreant.

Gregorius: Magna est, Petre, omnipotentis Dei dispensatio: & plerunque contingit, ut quibus maiora bona præstat, quadam minora non tribuat: ut semper eorum animus habeat, vnde se ipse reprehendat: quatenus dum appetunt perfecti esse, nec possunt: & laborant in hoc, quod non acceperunt, nec tamè elaborando prævalent, in his, quæ accepta habent, se minimè extollant: sed discant, quia ex semetipsis maiora bona non habent, qui in semetipsis vincere parua vitia atque extrema non possunt. Hinc est enim, quòd perducto Dominus ad terram repromissionis populo, cunctos fortes atque præpotentes aduersarios eius extinguens, Philistæos atque Chananæos diutius reseruauit: ut, sicut scriptum est, in eis experiretur Israël: quia nonnunquam, ut dictum est, eis etiam, quibus magna dona tribuit, parua quædam reprehensibilia relinquit, ut semper habeant, contra quod bellum gerant, & deuictis magnis hostibus, mentè non erigant, quando eos adhuc aduersarij etiam minimi fatigant. Fit itaque, ut miro modo vna eademque mens, & virtute polleat, & ex infirmitate lassescat: quatenus & ex parte constructa sit, & ex parte se conspiciat esse destructam: ut per bonum, quod quærit & habere nõ valet, illud seruet humiliter, quod habet. Sed quid mirum quòd hoc de homine dicimus, quando illa superna regio in ciuibus suis ex parte damna pertulit, & ex parte fortiter stetit: ut electi angelorū spiritus, dum alios per superbiam cecidisse conspicerent, ipsi tanto robustius, quanto humiliter starent? Illi ergò regionis suæ etiam detrimenta profecerunt, quæ ad æternitatis statum ex parte suæ destructionis est solidius instructa. Sic ergò & in vnaquaq; anima agitur, ut in humilitatis custodiam aliquando ad lucra maxima ex minimo damno seruetur.

Iudic. 3.

Petrus: Placet quod dicis.

VITA

VITA S. GUTHLACI ANACHORETÆ ET CONFESSORIS, SCRIPTA FIDELITER, TAMETSI AVTHORIS

*nomen manuscriptus codex non habuit. Scripsit autem vitam sancti viri, Guilielmus*

*Ramesey Anglus Benedictinus, item Felix Crolandensis Benedictinus: sed*

*puto non nisi epitomen esse quam nos edimus. Nam & MS. codex testatur esse abbreviatam, sed veram.*



**L**N diebus Ethelredi regis Merciorum, nobilis quidam, nomine Penuualdus, regali progenie ortus, ex vxore sua, nomine Tecta, sanctum Guthlacum seruum Dei progeniuit.

Ea autem hora, qua eum Dominus vocauit & segregauit ex vtero matris suæ, caelesti prognostico designatus est. Manus enim quasi hominis, rubri nitoris, calidus missa, & ad ostium domus extensa, ineffabili fulgore coruscare visa est. Quæ signaculo crucis ostium muniens, felici præfigurauit auspicio, quòd ille ad ortum procederet, qui còstanti perseverantia Christi crucem in suo corpore circumferret. Hominum autem multitudo, nouitate miraculi stupefacta, accurrens, inaudita visionis prodigium, magnum diuinæ dispensationis fore mysterium asserbat. Cumque stupore magno, secundum varios animi motus, opinionibus ambiguis fluctuarent, vna obstetricum de domo egrediens, infantem iam natum proclamat. Nato itaque puero & baptizato, Guthlacus vocatur, quod sonat bellidonium, vel bonum donum iuxta idioma Anglorum. A Deo donatus est parentibus suis, vt contra oppressores eorum bella gereret, ac de illis cum victoria titulos triumphales reportaret. Vel potius iuxta datum optimum donumque perfectum, descendens à patre luminum, contra spiritalis nequitiæ pugnaret, & fortiter eas vinceret. Erat puer facie serenus, omnibus gratus & acceptus, vt animos hominum etiam solo adspèctu sibi conciliaret ad gratiam & fauorem.

Cùm autem vigesimum & quartum ætatis attingisset annum, & sui generis inimicos inualuisse conspiceret, coepit ad militares actus feruenter adspirare: decoratusque cingulo militari, & adiunctis sibi copijs militaribus, coepit in hostiles populos immaniter sæuire, vrbes oppugnare, castella subuertere, ac de bellicis actibus inæstimabilis famæ titulos obtinere. Interim in ipsa crudelitate armorum hostibus suis misericors erat, eisque de rapinis & prædis tertiam partem refundebat. Tandem diuino instinctu ad memoriam reuocabat exitus tristes & horrendos regum magnorumque principum, de quorum stirpe descenderat, & quòd pompa secularis fumus est, & vapor ad modicum parens. Cogitabat breues esse dies hominis, finem dubium, excessum è vita horribilem, iudicem terribilem, poenam sine fine sempiternam. Vocatis itaque commilitonibus suis, ait: Hactenus charissimi mei vanitatibus huius seculi ego militaui: deinceps Saluatori meo militare decreui. Eligite vos vobis ducem, cuius signa sequamini: ego enim sequor Dominicæ Crucis signum. Et cùm nullis precibus à sententia deduci posset, abiectis armis suis, Rependoniam venit, vbi erat monasterium insigne: & accepto clericali tonsuræ caractere, monasticis disciplinis se mancipauit, & nihil omnino bibit, quod ebrietatis occasio esse posset. Psalmos autem & hymnos didicit, atque in scientia sanctarum scripturarum intra biennium mira facilitate profecit. Erat vultu iucundus, humilis gestu & incessu, opere religiosus & Deum timens, fide firmus, spe longanimis, charitate profusus, mansuetus & mitis, consilio prouidus, in verbis circumspectus.

Est verò in Britannia palus vasta & diffusa, quæ à Gronte flumine incipiens, diuersis nemoribus, stagnis, insulis, carectis, varijsque fluuiarum flexuosis anfractibus distincta, ab Austro sese porrigit vsque in Aquilonem tractu longissimo, vbi circa maris confinia suos habet limites. Eò, à fratribus impetrata venia, peruenit, didicitque ab incolis loci, insulam esse nomine Croulande, vbi quidam olim habitare tentauerant, sed eos monstra eremi & laruales formæ demonum territos, in fugam compulerant. Scapha piscatoria in insulam vectus, terram horroris & vastæ solitudinis ingreditur in die S. Bartholomæi Apostoli: de cuius meritis specialiter confidens, solus habitare coepit cum duobus iuuenibus, quos secum adduxerat: & ædificato modico tuguriolo, pellibus solùm crudis & rudibus pro indumentis utebatur: pane hordeaceo & aqua lutu-

M m z                      lenta

Aprilis 11.  
Parentes S.  
Guthlaci.

Viso admira-  
nda, dum  
nascitur.

Iacob. 1.

Dar se mili-  
tari in iuue-  
tute.

Monasteriū  
petit, post-  
habira mili-  
tia.

Insulā horri-  
dam ingre-  
ditur victu-  
rus solitari-  
us.

lenta post solis semper occasum, cum maxima moderatione parsimonia, vescebatur. Inuidens igitur humani generis aduersarius humilitati viri Dei, ad eum vehementem spiritum tentationis in eum immisit, quod eum in desperationis foueam deuoluisset, nisi illum Dominus per B. Bartholomæi merita misericordiae oculo respexisset. Animo itaque consternatus, & supra, quam credi potest, turbatus, fugere & desertum deserere disponebat. Sed B. apostolus Dei Bartholomæus visibiliter ei apprensus, dixit: Confortare fili, & esto robustus: manum tuam misisti ad fortia: non decet tanti propositi professorem modico tentationis turbine subuerti. Viriliter ergo age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum: qui etsi te tentari permittit, faciet tamen etiam cum tentatione prouentum. Impulsus euerfus es ut caderes, sed ego oravi pro te, ut non deficiat fides tua: & adiutus es. Etenim Dominus supponit manum suam. Vult Dominus tentari, quem diligit: ideo visitat eum diluculo, & subito probat illum? Operatur equidem tentatio probationem, probatio vero spem: spes autem non confundit. Beatus vir qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia eius & brachium ipsius in tempore tribulationis. Exhibe te fili, sicut Dei ministrum, in multa patientia. Si abundat pro Christo tribulatio tua, abundabit & per ipsum consolatio tua. Noli ergo de infirmitate tua timere: spiritus Dei est, qui adiuuat infirmitatem tuam. Si exurgat aduersus te prelium, si castra demonum, iacta in eum cogitatum tuum: confide in eo, ipse enim est salus populi sui: ipse erit tibi turris fortitudinis a facie inimici. His & similibus dictis, apostolus ab oculis eius euanuit. Ipse vero confortatus est in Domino, & ab illo die spiritus desperationis nunquam eum tentare ausus fuit.

Die quadam duo filij tenebrarum, transfigurantes se in angelos lucis, ei multa persuasionis instantia ceperunt consulere, ut continuè per hebdomadam ieiunaret, & hac via gradum summæ perfectionis attingeret. Biduana enim & triduana ieiunia reprobantes, proponebant ei ieiunium Moyli & Eliæ, atque intolerabiles abstinètiâs venerabilium Patrum, qui olim conuersati fuere in Sæti. Erat verò is diabolice persuasionis scopus, ut ille prorsus ab esu cessaret, sibiq; certum exitum diuturnitate ieiunij asseisceret. Cum enim ieiunium regulam moderationis & discretionis excedit, subito languet corpus, deficit spiritus, torpescit orationis affectus, tollitur operationis effectus, caligat contemplationis oculus. Intellegens autem Guthlacus diabolice tentationis versutiam, inuocata Christi virtute, psallebat: Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius, & fugiant qui oderunt eum, a facie eius. Itaque illis flebili vlnatu & mœstissimo planctu aërem implentibus, Guthlacus deinceps omnia diaboli tentamenta contempsit, eiusque suggestiones omnes conculcauit.

Elapsis deinde paucis diebus, noctis intempesta silentio irruit in eum infinita demonum multitudo. A terra vsque ad cælum totum aëris elementum implebatur praestigijs & larualibus demonum formis. Rapiunt autem eum monstrii demones, extra cellam educunt, membra eius colligant, eumque in paludes cœnosas & profundas demergunt. Deinde inde absportantes, per loca asperima & inextricabiles veprium densitates trahunt. Cumque pars noctis maxima adhuc superesset, vrgent verberibus & tormentis, ut insulam quamprimum deserat, mortis supplicium ei terribiliter intentantes, si ab ipsorum ditione maturè non recedat. Ille autem minas eorum ducens pro nihilo, Christumque inuocans, cum Psalmista dicebat: Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi, ne commouear. Videntes autem spiritus maligni, se nihil proficere aduersus constantiam eius, flagellis ferreis & horrendis alarum stridoribus illum torquent & cruciant, denique vsque ad nubes subuectum, in septentrionali cæli plaga constituunt. Cœpit autem rota cæli facies densa caligine obscurari, innumeraque demonum confluxit turba, qui arreptum, ad fauces inferorum mirum in modum excruciendo, perducunt. Sanctus verò Guthlacus sentiens fœtorem gehennæ, & astuantes ignis sulphurei globos, omnia, quæ passus fuerat, comparatione illius angustia, leuia putabat. Cernebat enim hinc gurgites igneos, inde torrentes grandine glaciali teterrimos, cælum terramque occupare: videbat non sine dolore & gemitu, inter sulphureos ignium vapores, inter fauillarum voragines, inauditos hominum cruciatus, ineffabilem facies tormentorum. Demones verò his, qui cruciabantur, horribiliter insultantes, quasi de viro Dei pro suo libitu triumphassent, superbe & proacaciter intonabant: Ecce, inquit, nobis traditus es ad cruciatus sempiternos: ecce his supplicijs & doloribus sine fine torqueberis, quia sedes nostras inuadere presumpstisti. Ille autem patienter cuncta tolerans, dicebat: Domine

In tentatione confirmatur per S. Bartholomæum.

Iob 7.  
Rom. 5.

Ierem. 17.

Rom. 8.

Fallax demonum consilium.

Ieiunij immoderati effectus.

Psal. 67.

Infestatio demonum.

Psal. 15.

Videt cruciatus inferorum.

mine Deus meus, in te speravi, saluum me fac ex omnibus persequentibus me, & libera me. Cumque eum in illa tormenta se detrusuros sperarent, mox adfuit B. Bartholomaeus apostolus, & cum eo lumen splendens admirabiliter. Cuius splendore nequam spiritus ferre non valentes, fugam cepissent, & ab eius oculis penitus euanescent. Sed illis iussu Apostoli reuocatis, ab eodem apostolo seuerè iniungitur, vt nulla corpori eius molestia irrogata, reducant eum ad locum, vnde eum abduxerant. Quod cum suauissimè facerent & sine eius molestia, auditus est chorus psallentium in excelsis: Ibunt sancti de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion. Ita hostibus triumphatis, in loco habitationis suae repositus, ex ipsa vexatione factus est humilior, feruentior, sollicitior, fortior & cautior. Psal. 7.

Dum circa matutinas laudes sollicitus vice quadam excubaret, vidit à sinistris duos daemones, ipsi ceteris notiores. Qui cum miserabiliter fletent, & ille causam fletus inquireret, responderunt: Quia prauales in omnibus contra nos, teque, attrectare aut contingere non audemus. Facto autem signo crucis, ab oculis eius euauerunt. Quadam vice viro Dei contemplationi & orationi vacanti, vndique turbarum strepitus, & clamor quasi exercitus irruentis auditur, (Illis enim diebus Britones Anglorum gentem hostili crudelitate vastabant) & cellam viri Dei egrediens & aures arrigens, audit quasi populum innumerabile lingua Britannica, quam olim iuuenis in exilio didicerat, loquentem. Demum certatim irruunt populi, & habitaculo eius ignem subijciunt, illumque rapiunt, & acutis hastarum spiculis in aëra leuant, eique, nunc igne, nunc ferro mortem intentant. Ipse verò daemonum has esse illusiones intelligens, dixit: Exurgat Deus, & dissipentur inimici eius: cumque subiungeret: Sicut deficit fumus, deficiant, sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei: tota illa horrenda multitudo cum suis illusionibus quasi fumus euauit. Psal. 83.

Clericus quidam, nomine Bertelinus, sub institutione B. Guthlaci diuinis mancipatus obsequijs, Deo in spiritalibus exercitijs militabat. Videns ergo spiritus nequam, quod virum Dei nulla posset tentatione subuertere, in hoc Bertelino prauae cupiditatis tantum excitauit ardorem, vt domini & magistri sui ferro perimeni cogitationem suscepit: vt scilicet illo clamore medio sublato, ipse sibi eius res atque domicilium quasi iure quodam hereditario vendicaret. At pius Christi seruus, quicquid Bertelini aduersus eum moliretur iniquitas, spiritu sancto reuelante cognouit: illique, ad se accessit, animi eius consilium & propositum perspicue explicauit, nempe quando, & ubi, & quare, & qualiter facinus illud perpetrare decreuisset. Ille autem depræhensum se sentiens, poenitentia ductus, pedibus viri Dei humiliter se prosternit, veniam petit & obtinuit: idemque postea B. Guthlaco fidelis admodum fuit, & cum illo vsque ad finem vitae eius permansit, illumque sepulturam tradere meruit. Præstigiæ demonum.

Nocte quadam cum vir sanctus vigilijs & precibus deuotus insisteret, tota insula intremuit, infinita daemonum multitudo, assumptis brutorum animantium formis, locum intrauit, & intrando circunquaque concussit. Ingredebantur domum innumeræ species bestiarum, leo rugiens, taurus mugiens, ursus frendens, aper grunniens, lupus vluans, equus hinniens, aries balans, asinus rudens, coluber sibilans: vnumquodque animal pro naturae suae facultate, dentibus, vel pedibus aut cornibus, minas & terrores intentans. Vir autem Dei, signo Crucis se muniens, dixit: Cur me tentas satana? Dominus mihi adiutor est, & ego despiciam inimicos meos. Haecine est similitudo altissimi, quam tibi olim usurpare voluisti in delicijs paradisi? Qui tunc ad formam & similitudinem Dei per superbiam adspirabas, nunc viliter & turpiter in brutorum & immundorum animantium effigies te transformas. Certè pauperes Christi magno tuo malo persequeris: quia quanto grauius supra dorsum eorum fabricaueris, tanto splendidiores gloriae coronas eis in tuam perniciem fabricabis. In quancunque autem speciem te transformes, certus sum, quia neque mors, neque vita, neque gladius, neque angelus, neque potestates, neque principatus, neque creatura aliqua poterit me separare à charitate Dei. His dictis, tota illa phantasia disparuit. Videt Bertelini contra se machinationes.

Ad sancti viri iussum hirundines & ceterae aues eremi, pisces etiã stagni alacriter ad eum accesserunt: & quae in ea solitudine erant ferae & syluestres animantes, mansuecebant. In primo hirundinum aduentu, cum veluti blandè eum primò salutassent, certam nificandi loca singulis, assignauit. Illae verò eius scapulis familiariter insidentes, quodam gratulationis applausu sancti viri humanitatem prædicare videbantur. Cumque ab illo sciscitaretur vir quidam, vnde esset tanta illarum auium confidentia & intrepida apud Aues & ferae mansuecunt.



da apud ipsum habitatio, respondit: Qui toto corde fugit consortia hominum, ei non solum fera & volucres, sed cetera quoque omnia solatio sunt, atque insuper nunquam ei blanda deerit consolatio angelorum.

Ethelbal-  
dus rex.

Ethelbaldus quidam de genere Merciorum, spectata nobilitate fuit. Aduersus hunc cum inualesceret rex Conredus, cumque à regni sui finibus prorsus exturbaret, omni humano solatio destitutus, virum Dei Guthlacum crebro visitauit, sperans eius meritis à Deo suae calamitatis se impetraturum leuamētum. Eius autem angores per commiserationis affectum vir sanctus non solum cum illo communes habere voluit, sed quasi proprias sibi fecit. Euenit interim, vt idem Ethelbaldus cum venerabili viro Vuilfrido nauigio veniret in insulam: cumque de scapha exirent, Vuilfridus duas manicas in scapha reliquit. Porro B. Guthlacus, dum in oratorio contemplationi vacaret, spiritu sancto docente, cognouit eas manicas à coruis abspartari. Quod cum viris illis indicasset, vident coruum in fastigio cuiusdam domus vnam ex ijs manicis tenentē, pedibusque & rostro vellentem. Præcipiente autem viro Dei, relicta manica, coruus citius auolauit. Qua recepta, Guthlacus alteram quoque sine dilatione restitutum iri pollicetur. Nec mora, tribus viris aduentantibus sanctus Guthlacus occurrit, qui manicam repertam ei obtulerunt: eamque illi recepram Vuilfrido non parum admiranti tradidit.

Dæmonia-  
cus valde fa-  
uus curatur.

In orientalium Anglorum finibus iuuenis quidam obseffus, intantum à dæmone vexabatur, vt lignis & lapidibus ferroque homines appeteret, suaque membra dētibus & vnguibus lanicaret, atque etiam tres homines, cum illi eum ligare tentassent, interfecerit. Circunductus ille fuit ab amicis ad multa sanctorū loca, sed casso labore. Tandem ad B. Guthlacum eum adducunt, isque triduo in ieiunio & precibus perseverans, atque aqua hominem adspargens, omnem maligni dæmonis potestatem ab eo excludit, & parentibus sanum atque incolumem restituit.

Item alius.

Nobilis quidam, Ethelbaldi exulis, cuius paulò antè meminimus, comes, à dæmone vexatus & viro Dei oblatus, postquam illius zona accinctus fuit, omni maligni spiritus vexatione ilico est absolutus. Cum Abbas quidam virum Dei visitare vellet, duo eius clerici copiam sibi ab eo fieri petierunt ob certa quadam negocia, quibus expediendis fingebant se necessario coram interesse oportere. Abeunt igitur ad domū cuiusdam viduae, & crapula, ebrietati atque impudicitiae sceleratè indulgent. Guthlacus interim Abbati, spiritu sancto reuelante, illorum flagitia, dictaque & facta tam luculenter exponit, ac si illis præsens adesset. Reuersus inde Abbas ad monasterium, nomen viduae clericis expressit, locum, tempus, dicta, facta, omnesque circumstantias ita distinctè explicauit, vt illi pudefacti, veniam ab eo humiliter postularent.

Videt in spi-  
ritu absen-  
tiū flagitia.

De quodam monasterio duo fratres ad visitandum virum Dei & verba salutis audienda venientes, detulerunt secum duas lagunculas potu plenas: eas verò in itinere in arena deposuerunt, cespitibus eas operientes, vt in reditu ab illis laboris aliquod solatium captarent. Cum autem B. Guthlacus caelestis verbi pabulum illis ministrasset, quadam materia sese offerente, subridendo dixit: Quare filii mei non adduxistis vobiscum lagunculas, quas sabulo infossas, cespite operuistis? His illi auditis, obstupescit pariter & pudore suffusi, culpam suam fatentur, veniamque petunt. Omnes sane morbis affecti, à maligno spiritu vexati, angoribus correpti, vel peccatorum sarcinis pressi, si ad virum Dei venissent: de afflictione solatium, in ambiguis consilium, de doloribus gaudium, de peccatis remedia reportabant.

Nota vim  
cilicij sancti  
viri.

Quidam supradicti Ethelbaldi comes, cum pedem haberet spina transfixum, à planta pedis usque ad renes tanto tumore cepit inflari, vt vitam eius, quotquot eius miseriam essent intuiti, desperare possent. Porro B. Guthlacus exuens cilicium, in quo solebat orare, ipsum illo circumdedit, dictoque citius spina è pede resiliente, tumor in momento subsedit, & dolor omnis sopitus est.

Prodit ab-  
sentis verba

Quidam episcopus, Hedda nomine, cum iret ad Guthlacum videndum, eiusque clerici austeritatem vitae viri Dei & humilitatem commendarent, Vuilfridus quidam breui se cogniturum dixit, num talis esset, qualem eum fama predicaret: Ego, inquit, diu vixi apud Scotos, vidi que illic pseudoanachoretas, simulatè sanctitatis speciem præferentes: noui etiam alios sanctæ religionis verissimos professores. Vsu ergo & experientia sciam discernere, postquam Guthlacum videro, num in veritate ambulet, num sit talis opere, qualem eum fama commendat. Cum ergo episcopus ad virum Dei venisset, & se mutuo salutassent, multa que de sacro eloquio contulissent: respiciens Guthlacus clericum illum, Frater, inquit, Vuilfride, quid tibi nunc videtur de homine isto, quem

quem te hodie iudicaturum heri promisisti? Ille rubore suffusus & admiratione, in terram humiliter se prostravit, veniam petijt & obtinuit. Episcopus verò Guthlacum ad sacerdotij gradum promovit, effecitque vt Guthlacus, quod à suæ conuersionis initio propter nullum hominem facere vnquam voluit, inuitus & compulsus cum ipso in mensa discumberet.

Per id tempus virgo quædam Edburga, filia regis Adulphi, virginum Deo sacratarum venerabilis Abbatisa, plumbeum sarcophagum linteumque delicatum intus inuolutum B. Guthlaco denotè transmisit, humiliter & obnixè rogans, vt in die obitus sui se in illo permitteret sepeliri: simul etiam cum ingenti affectu eum deprecans, vt quis ei esset in illa solitudine successurus, ipsi prædicere dignaretur. At vir sanctus tandem oblatum munus agrè suscipiens, sanctæ virgini renunciauit, illum etiamnum ethnium esse, qui ei esset successor futurus, breuè autem baptizatum iri. quod quidem ita factum est. Quidam enim, Cissa nomine, post B. Guthlaci decessum è vita, fidem Christi suscepit, & eius meruit esse successor.

Videns autem B. Guthlacus Ethelbaldum diurnitate exilij fractum, & prorsus animo consternatum, salutaribus monitis studuit eum à desperationis lapsu erigere, ita dicens: Noli fili charissime de Christi benignitate diffidere. Si tibi Dominus ad tempus abstulit res & facultates tuas, ad salutem tuam id ille tibi cedere faciet. Cælestis nanque medicus non semper dulces, sed interdum etiam amaras porrigit porciones. Si te castigauit Dominus, feras id patienter. Viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum: bonus est Dominus sperantibus in se. Scito quia orauit pro te, & in proximo est, vt faciat Dominus de persequentibus te iudicium, non in arcu nec in gladio, sed in Dei virtute: non in sudoribus bellicis, sed in lachrymis & orationibus meis, quas tibi condolens, in conspectu præpotentis Dei effudi. Obtinebis regni tui solum & gloriam. Morietur propediem is, qui te persequitur, & superbia eorum, qui te oderunt, ad nihilum deueniet tanquam aqua decurrens. Tu verò, cum benefecerit tibi Deus, noli esse ingratus.

Appropinquante verò die obitus sui, vocauit ad se Bertelinum, cuius supra est mentio habita, dixitque ei: Ad laborum meorum, fili, stipendia vado: bonum est mihi dissolui & esse cum Christo. Deinde post multos sermones iniunxit ei, vt sororem ipsius Pegam officiosè saluaret, rogaretque eam, vt corpus eius sepeliret. Idcirco enim, inquit, vitauit ad spectum eius in hac vita, vt in æterna nos inuicem videamus. Ait autem ad eum discipulus eius: Adiuro te pater per misericordiam Christi, vt mihi apertius reuelare digneris, quid sit, quod ab ea die, qua primum tibi cohabitare cœpi, quotidie manè & vesperè te cum alio loquentem, mutuosque sermones audiui, nec tamen scire potui, cum quo verba misceres. Respondit vir sanctus: Instat fili charissime ille nouissimus mihi dies, nec mentiri expedit, cum etiam à prima conuersione mea semper omne mendacium deuirarim. Noueris igitur, posteaquam ad hanc me eremum contuli, semper manè & vesperè angelum me meæ consolationis habuisse, qui labores & tentationes meas cælesti solatio releuabat, prædicebat futura, indicabat absentia: arcana cælestia, quæ nec licet nec expedit mihi loqui, reuelabat. Hæc autem fili silentio tege, nec attentens ea cuiquam mortalium, nisi sorori meæ Pegæ & Egbertò anachoretæ, vllò vnquam tempore aperire. Cumque hæc & plura alia dixisset, tanta de ore eius suauitas prorupit, vt viderentur ibi sparsi rosarum flores, aut effusus balsami liquor.

A media quoque nocte vsque ad auroram, totam domum candor lucis inæstimabilis circumfulsit. Oriente verò luce, dixit ad discipulum suum Bertelinum: Tempus est fili, vt ad Christum transeam. & extensis ad cælum oculis & manibus, tertio Idus Aprilis obdormiuit in Domino. Vidit autem frater ille Bertelinus quasi turrem igneam, à terra vsque ad cælum erectam, cuius tanta erat claritas, vt eius comparatione solaris splendor pallefcere videretur. Veniens deinde ad insulam B. Pega virgo, soror viri Dei, sentit totam habitationem supra omnem fragrantiam incomparabili odoris suauitate completam: humatoque S. Guthlaco in eius oratorio, ad propria remeavit.

Vicesimo & quarto ætatis suæ anno, vt supra dictum est, vir sanctus militiæ se dedit, & octo annis in ea ferocitate & vanitate permansit: porrò quindecim annis in solitudine vitam Deo placentè duxit. Elapsò verò post obitum eius anni circulo, cum soror eius vnà cum religiosis presbyteris corpus sacrum decentius collocare vellet, idem

Corpus eius post obitū integrū inuentum.

corpus omnino integrum & incorruptum, dormienti quàm mortuo similis, inuentum est. Brachia enim & digiti ita flecti & duci poterant, quasi humores agente spiritu per venas excurrerent, neruique eius ex morte nihil pristini vigoris & viuacitatis amississent. Vestes quoque omnes, quibus fuerat inuolutus, prorsus inuiolatae, pristino candore nitebant. Corpus autem super terram in tumultu cum magna exultatione repositum est. Audito verò obitu sancti viri, Ethelaldus exul nimio dolore correptus, cum multis lachrymis venit ad sepulcrum viri Dei, dicens: O mi pater, ego infelix exul quò ibo? quid faciam? quò me vertam? Nunc demum me verè exulem & miserum agnosco. Ne deseras pater Guthlace hunc desertum, hunc exulem & abiectum, filium doloris, vagum & profugum, expositum periculis & tormentis. His & multis alijs cum gemitu & planctu dictis, cum iam bona pars noctis abscessisset, vidit oratorium circumfusi luminis splendore mirabiliter irradiatum, beatumque Guthlacum caelesti claritate fulgentem, & haec verba ipsi dicentem: Fili charissime, Dominus te respexit: confide & confortare, quia intra biennium labores tui finem habebunt, recuperabisque cum honore & gloria regnum tuum. Cumque vir sanctus longitudinè dierum, vitæ extremum terminum & alia euentura illi quasi digito indicasset, illeque signum expeteret, addidit sanctus: Signum hoc & indicium tibi sit, quòd die crastino ante horam tertiam habitatores huius loci præter spem magna alimentorum copia gaudebuunt. Id cum Ethelaldus impletum videret, animum prius vacillantem, spe & fiducia confirmauit. Nec mora: Deus persecutorem eius tulit è medio, hostes illius profligauit, & ante biennij finem regia illi dignitas & potestas integrè est restituta.

Miracula ad sepulcrum eius.

Coepit autem locus, vbi conditus est B. Guthlactus, innumeris coruscare miraculis. Quotquot enim in fide Christi & erga sanctum confessorem reuerentia in suis necessitatibus remedia poposcerunt, non sunt voto fraudati suo. Concessit autem Ethelaldus rex, sicut viuenti Guthlaco promiserat, vt eius insulæ absoluta, libera & tranquilla possessione sancti viri successores fruereutur. Adiecit verò etiam regia munificentia, vt iure perpetuo & inconcussa possessione obtinerent quinque milliaria regionis illius ad Orientem, id est, vsque ad fossam, quæ vocatur Afendyck, & tria ad Occidentem, itemque quinque ad Austrum, & ad Aquilonem totidem. Atque loca hæc omnia ab omni exactione & consuetudine seculari prorsus exemit, plenamque in omnibus libertatem sigillo regali in episcoporum & procerum presentia confirmauit. Et quia locus erat palustris & minimè solida humus, nec lateritarum structurarum molem sustinere posset, ingentes palos quernos in humum adigi iussit, terramque solidam à nouem milliariis nauigio aduehendam curauit: atque ita fundamento vsus materiato, ecclesiam inchoauit, & monachorum conuentum instituit, locumque augens beneficijs, ædificijs & ornamentis, vsque ad diem obitus sui ab illius cœnobij veneratione, defensione & promotione non cessauit. Floruit S. Guthlactus circa annum salutis septingentesimum & sextum.

Ethelaldus rex constructum monasterium.

VITA S. GODEBERTÆ VIRGINIS, PER  
F. LAVR. SVRIVM EX MS. CODICE STYLO  
suo descripta. Authoris nomen nescitur, sed est  
fide dignus.

PRAEFATIVNCVLA.



Honor sanctorum reddat in Deum.

Dem hunc insignem egregiæ virginis Godebertæ, fratres charissimi, solenniter celebraturi, eam cui sacrata est, ita vt par est, obnixè deprecemur, vt quicquid in eius laudem dixerimus, id ipsa impetrante, cedat in gloriam Dei. Pro certo enim habendum est, eos qui sanctos Dei quoquo modo venerantur, hoc ipso Dei maiestatem, cuius gratia tam sunt veneratione digni, non mediocri honore afficere. Ad eius gloriam paucis explicemus, insignis hæc virgo vbi nata sit, quemadmodum Deo in hac vita seruiert, quæ per eam Deus effecerit miracula, & quo sine decesserit ex hoc mundo.

VITAE

DE S. GODEBERTA VIRGINE.  
VITAE HISTORIA.

693



Nata est virgo Godeberta ex parentibus Christianis in pago Aprilis 11.  
Ambianensi. Cumque baptizata esset & creuisset, sanctae fidei  
dei institutiones vndecunque poterat libenter excipiebat, Cap. 1.  
& reuerenter exequabatur. Sentiens autem se mortis Patria S.  
conditioni obnoxiam, etiam in tenera aetate sanctae crucis signo Godeberte.  
se communicabat, sanctorumque precibus noctu diuque se  
se humilime commendabat: lasciuarum adolescentularum  
vitabat conuentus, probis & honestis libenter se adiunge-  
bat, easque studiosè imitabatur. Audierat enim corrumpti  
bonos mores colloquijs prauis, & cum sanctis fieri nos san-  
ctos, cum perueris peruerti. 1. Cor. 15.  
Psal. 17.

Porrò à parentibus accuratè educata, cum ad nobiles peruenisset annos, permulti  
nobiles eam ex nobilibus nobiliter natam sibi sponsam expetebant. Parentes autem  
eius cum essent regis beneficiarij, non audebant inconsulto rege cuiquam eam in  
matrimonium collocare. Cum autem apud regem Clotarium hæc res ageretur, omnesque  
ad regis voluntatem animis intenderent, in medium illorum non sine nutu Dei beatus  
Eligius se ingessit, & virginem illam aureo suo annulo tanquam arrhabone Christo  
sponsam coram rege & parentibus eius fidentissime despondit & dedicauit. Ecce  
autem ineffabilem sancti spiritus gratiam. Confestim puella, diuino iam, vt post patuit,  
amore grauida, sprete omni carnis voluptate, posthabita sobolis propagatione, calca-  
tis vitæ puellaris illecebris, regi & parentibus constanter valefecit, seque beatissimo  
praesuli Eligio Christo consecrandam grato animo commendauit. Regebat tum ille  
vir sanctissimus Nouiomensis ecclesiam, eiusque doctrina & exemplis multi ab erro-  
re conuersi, abiecto daemonum cultu, fidem catholicam gratulabundi complecteban-  
tur. Eum igitur Godeberta spiritalem sibi patrem eligens, coram rege & principibus  
parentum persuasiones liberrime reiecit, & eum absque vlla mora secuta est. Ea autem  
res tam inopinata omnibus stuporem attulit: porrò eius pater illachrymans, amanter  
eam contemplabatur: rex Clotarius videns tam subitam nuptiarum mutationem,  
non parùm admirabatur diuinæ potentiae virtutem. Vt autem virginis illius precibus  
apud Dominum adiuuaretur, promptam animi eius deuotionem primus ipse regia  
munificentia confirmare volens, assentientibus illis, qui aderant, cum oratorio S. Ge-  
orgij, quod Nouiomi habebat, suum ei dedit palatium, addens duas villas ex fisco re-  
gali, cum duodecim foeminis, quæ illius regimine continerentur.

Itaque conuenientes in eo oratorio, quod erat in Nouiomensis oppidi suburbijs,  
die ac nocte Deo indefessis animis seruiebant: & ipsa quidem Godeberta virgo, à san-  
cto Eligio edocta, cum ipsa commorantes non verbis tantum, sed etiam multiuarijs  
virtutum exemplis instituebat. Hominum enim secularium consortia deuittans, bidua-  
na & triduana continuabat ieiunia, esurientibus cibum, sitientibus potum, nudis vesti-  
menta, cum ipsa interim his omnibus indigeret, studiosè ministrabat: pernox in preci-  
bus, pro omnium salute assidue Dominum deprecabatur, his & id genus alijs exerci-  
tjjs gratum se Domino holocaustum quotidie immolans. Tantam verò eius constanti-  
am pius Dominus considerans, virtutem eius & animi deuotionem omnibus palam  
declarare voluit. Crebra nanque propter eius preces efficiebat miracula, cæcis visum,  
claudis gressum, paralyticis sanitatem restituens: quodque his maius est, eius adhorta-  
tionibus non raro infideles ad fidem traducens. Miracula.

Accidit aliquandò, vt propter populi peccata apud Nouiomenses pestis seuis-  
sima grassaretur. Fugiebant autem, quicumque poterant. Porrò maxima parte sub-  
tractis habitatoribus, vacuæ in vrbe domus non pauca relicta erant, & quod est  
miserabilius, cunctis eam luem formidantibus, inhumata mortuorum corpora  
proiciebantur. Si quis enim aliquem sepeliret, mox ipse sepeliendus efferebatur.  
In tanta ergò vrbs eius vastitate & calamitate, beata Godeberta ciuium misera-  
ta dolores, triduanum eos suscipere ieiunium admonuit, in preces quoque cum  
lachrymis incumbere, prestare eleemosynas, vt Domini indignatio ab eis auerte-  
retur. Proponebat eis salutarem Niniuitarum poenitentiam, quod cinere & cili-  
cio, precibus & ieiunijs se affligentes, diuinæ maledictionis iam ceruicibus illo-  
rum independentem sententiam amouissent. Proponebat item exempla Dauidis,  
Petri

Petri Apostoli, Mariæ peccatricis, & latronis in cruce, vt lachrymis pœnitentiæ Deum sibi conciliârunt. His sermonibus virginis animati eius, cum ingenti deuotione triduanum illud suscepere ieiunium, moxque meritis & intercessionibus eius pestem illam à se depulerunt.

Sæuis-  
sima  
pestis  
sopi-  
tur.

Cap. 5.

Paucis post diebus sancta virgo ob nimiam teneri corpusculi macerationem in molestissimum morbum incidit. Solet non raro accidere, vt qui solitam victus rationem mutant, vel lenta tabe consumantur, vel subito corrumpantur. Iacebat ergo virgo in lectulo, sed toto mentis desiderio Dominum suspirabat: graui quidem corpore, at mente alacris, in Dei laudibus iugiter perseuerabat. Accidit tum, vt apud summam beatissimæ Mariæ virginis ædem inopinatum erumperet incendium, & eius repentino discursu totius ecclesiæ ornamenta omnia absumerentur, flammaque longè lateque peruagata, omnia voraret. Cumque vim eius ferre nemo posset, omnes fuga sibi consulebant, beatissimæ Mariæ principalem ædem Deo committentes. Perturbata hoc nuncio virgo Godeberta, tamen decumbebat grauissimè, at tamen iussit se in sede efferri, & sæuientibus flammis fidenter opponi. Deposita igitur in ipsa penè flammarum voragine, cum multi iam eius vitam desperarent, sanctæ Crucis signum, quod cunctis in periculis saluberrimum nouerat, fidentissimè opposuit, & statim ignis extinctus est.

S. Crucis  
signo  
profi-  
gat  
incen-  
dium.

Cap. 6.

Cæca quædam, Transirica nomine, ad sanctam virginem accessit, orans, vt pia eius intercessione amissum ab infantia lumen ipsi restitueretur. Ea igitur flente & orante Godebertam, virgo sancta, cum prius rogasset Dominum, oculis eius imposuit manum suam, crucisque signo leniter expresso, obtinuit ei id quod petebat. Illa verò non solum corporis sed etiam animi lumine recuperato, toto vitæ suæ tempore permansit apud Godebertam. Sed quemadmodum hæc pro deuotione recepit lumen, ita Vulgudis quædam pro inobedientia à beata Godeberta perpetua cæcitate mulctata est. Cum enim Deo se in sanctæ Godebertæ monasterio Vulgudis hæc deuouisset, valde erat impatiens, contentiosè & irreuerenter se gerens erga alias. Sæpius autem castigata à sancta virgine, etiam aduersus ipsam tumultuare & rixari non verebatur, turpia nimis & maledica coram ipsa verba euomens. Cernens ergo Godeberta corrigi illam non posse, sed semper obstrepere atque calcitare, die quodam in eius turpia vomentis faciem admodum commota expuit, & confestim illa oculorum orbata luce, quoad vixit, cæca permansit.

Cæca  
visum  
impetrat.

Cap. 7.

His atque alijs miraculis virgo iam vbique celeberrima habebatur, atque etiam ex longinquis regionibus multi ad eam ægri confluxebant, quibus ipsa suis precibus à Domino sanitatem impetrabat. Potest autem intelligi ex ijs, quæ comperta sunt, sanctæ virginis miraculis, multa alia eam perpetrâsse, quæ in obliuionem abierunt. Tandem videns Dominus animum eius in sanctæ religionis proposito firmum & immotum, nè qua malitia mutaret cor eius, de terrestribus ad cælestia eam euocauit, & de labore transfudit ad requiem sempiternam, vbi iam cum sanctis virginibus fruitur cælestis paradisi amœnitate, & pro nostris peccatis, coniuncta Deo, absque intermissione Dominum deprecatur. Humatum est corpus eius tertio Idus Aprilis in beati Georgij oratorio, in æde, quæ nunc sanctorum Apostolorum dicitur, vbi etiam corpus sancti Mommoleni, eiusdem vrbs Episcopi, honorificè conditum est. Multa illic eius intercessione malè valentibus & egenis præstantur beneficia ad laudem & gloriam nominis DEI, cuius honor & imperium durat per infinita secula, Amen.

Eius multa  
miracula.

Abit in  
cæ-  
los.

Cap. 8.

Nè quis verò dubitet virginem sanctissimam cælesti remuneratione affectam, quædam ad eius monumentum declarata miracula huc adscribemus. Agildrudis quædam ab infantia cæca, vbi audiuit celeberrimam Godebertæ famam, non sine multa difficultate Nouiomum venit: cumque ingressa esset oratorium, vbi virgo quiescebat, petiit se ad eius sepulcrum perducere. Ibi tum cum multis lachrymis & gemitibus orans humi prostrata, sanctæ virginis precibus lumen recepit, atque eodem loco cum alijs monasticam duxit vitam, hoc ipso declarans, se etiam mentis oculis cælesti hausisse lumen. Audemia paralyti dissoluta, ex pago Rangia eò deportata, suis pedibus domum redijt incolumis. Gislegardis item cæca à primis ætatis inijs, Godebertæ precibus solis huius lucem aspexit, destillante ab eius oculis albugine, quæ ab incunabulis eos obsederat. Imperia quoque (sic enim fœmina vocabatur) toto ferè corpore pramortua, in lectulo tanquam abortus iacebat. Vbi fama vulgante didicit miracula, quæ à Gode-

Miracula  
ad sepulcrum  
eius.

Cæca reci-  
pit lumen.

À Godeberta fiebant, petijt se ad eius tumulum adduci. Eò perlata, & iuxta sepulcrum deposita, instanter petijt à Domino per eam sibi subueniri. Erumpebant à pectore suspiria, ab oculis lachrymæ, ab ore non tam verba, quæ formare perfectè non poterat, quàm ululatus. Et ecce repente euanescit paralysis, vident oculi, patefcunt aures, lingua laxatur in voces, abit domum incolumis Imperia, gratias agens Deo & sanctæ virgini Godebertæ.

Iam verò redibat anniuersarius migrationis eius dies: nec dici satis potest, qua exultatione à fidelibus exceptus, qua deuotione celebratus sit. Videre licebat vndiquè concurrentem turbam promiscui sexûs, clericos, monachos, virgines vno animi parique consensu sanctæ virginis concelebrare memoriam. Peracto autè solenni Missarum officio, post multiplices Deo & sanctæ Godebertæ redditas gratiarum actiones, omnes abscedunt, custodes quoque templi, omnibus ferè extinctis luminaribus, clausisque ostijs, cibum sumpturi domum se conferunt. A prandio complures, vt gratias agant, redeunt ad templum, aperiunt fores, & ecce lampades & cereos, quos extinxerant, diuinitus accensos conspiciunt. Erumpunt omnes in laudem Dei, concurrunt ad sanctæ virginis oratorium, vna cernitur omnium deuotio & ingens gaudium pro tam stupendo miraculo. Adiungitur aliud præclarior. Lampades enim & cerei sic accensi, absque aliqua olei vel ceræ diminutione septem indè sequentibus diebus, teste omni populo illo, mirabiliter arserunt. Curatus est ab eadem virgine etiam Gregorius paralyticus, penè iam exanimis: curatus est Harneus cæcus: facta sunt alia permulta miracula. Nos iam, dilectissimi, in vera confessione & minimè simulata pœnitentia, multisque precibus faciem Domini præueniamus, vt virginis huius sanctissimæ meritis perueniamus ad vitam sempiternam: præstante Domino nostro IESV Christo, qui viuuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Cap. 9.  
Celebratur anniuersarius dies eius.

Insigne miraculum.

Item aliud.

SANCTI SABÆ GOTTHI VITA ET MARTYRIUM, CONSCRIPTA AB ECCLESIA GOTTHICÆ. Habetur autem in Simeone Metaphraste.



Clesia Dei, quæ est in Gotthia, Ecclesiæ Dei, quæ est in Cappadocia, & omnibus Ecclesiæ Catholice Christianis, vbiqûe gentium habitantibus, misericordia, pax & charitas Dei patris & Domini nostri Iesu Christi implicatur. Quod à beato Petro dictum est: In omni gēte, qui timet Deum & operatur iustitiam, acceptus est ei: nunc etiam verum esse declaratur. Hoc enim in beato Saba confirmatum est, qui est martyr Dei & Domini nostri Iesu Christi. Cum enim genere Gotthus esset, & in Gotthia in medio generationis præuæ atque peruersæ vitam ageret, ita viros imitatus est sanctos, & cum ipsis omni genere virtutum Christum coluit, vt in mundo tanquam stella fulgeret. Iam indè enim ab ipsa infantia Domini nostri Iesu Christi religionem complexus, eam virtutem perfectam existimauit, vt in filij Dei cognitione in virum perfectum euaderet. Verum quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, strenuè aduersus hostem pugnans, & huius vitæ malis superior existens, atque pacem cum omnibus habens, ad supernæ vocationis brauium peruenit.

11. Aprilis.

Act. 10.

Genus S. Sabæ.

Rom. 8.

Viri sancti virtutes & exercitia.

Gal. 5.

Memoriæ igitur & adificationis piorum gratia, nos, posteaquam in Domino conqueuit, tacere & quiescere nequaquam permittimur: sed ad præclara ipsius facta conscribenda impellimur. Fuit enim fide rectus, religiosus, ad obediendum in omni iustitia promptus, mitis, imperitus sermone, non autem scientia, cum omnibus pacificus, pro veritate loquens, os idololatriæ obstruens: non superbus, sed (quod humiles decet) subiectus: quietus, non autem petulans in loquendo: ad omne opus bonum propensissimus: psallens in Ecclesia, eiusque magnam curam gerens: pecuniam possessionesque despiciens, nisi quatenus necessitas exigebat: sobrius, omnibus in rebus continens, à femininarum abhorrens consuetudine, precationibus & ieiunijs quotidie incumbens, ab inani gloria alienus, omnes ad rectè viuendum incitans, quæ ex virtute atque officio sunt, exequens, fugiensque contraria: integram denique fidem, quæ per dilectionem operatur, obseruans, ac nunquam desinens in Domino cum libertate loqui. Neque enim semel, sed sæpè, antequam pro fide martyrio coronaretur, re ipsa seipsum veræ pietatis acerrimum defensorem ostendit.

Cum